
FILOZÓFIA

**KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI
ÉRETTSÉGI VIZSGA**

**JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI
ÚTMUTATÓ**

Mintafeladatok 1.

A rész (30 pont)

1. 10 pont *(Elemenként 1 pont.)*

- a) Igaz
- b) Hamis
- c) Hamis
- d) Igaz
- e) Hamis
- f) Hamis
- g) Igaz
- h) Hamis
- i) Igaz
- j) Igaz

2. 8 pont *(Elemenként 2 pont.)*

- a) Kant
- b) Nietzsche
- c) Descartes
- d) Platón és Arisztotelész

3. 6 pont *(Elemenként 2 pont.)*

- a) empirizmus
- b) a priori
- c) gondolkodó dolog (res cogitans)

4. 6 pont *(Elemenként 2 pont.)*

Három részfeladat választható, plusz pont nem adható. Amennyiben a vizsgázó nem jelöli meg a táblázatban egyértelműen, mely részfeladatok értékelését kéri, akkor az a), b) és c) feladatok kerülnek értékelésre!

- a) Kant
- b) Sartre
- c) Wittgenstein
- d) Locke
- e) Heidegger
- f) Schlick (elfogadható a Bécsi Kör tagja / filozófusa is)

B rész (feladatonként 35 pont = 70 pont)

Összefoglaló táblázat az értékelési szempontokról:

Szempontok	Pontszám
Pbléma-érzékenység	10
Szövegértelmezési készség	10
Filozófiatörténeti tájékozottság	4
Argumentáció	7
Nyelvi megformálás	4
Összesen	35

1. Platón: A Barlanghasonlat Platón felfogását szemlélteti a világról, az emberről és a megismerésről. Két világ van: látható / érzékszerveinkkel észlelhető és értelemmel felfogható. Az ideák a valódi létezők, a földi világ dolgai árnyképek, amelyek részeseznek az ideákból, a megismerés a Jó ideájára irányul. Az ember kettőssége: halandó test és halhatatlan lélek. A metafora azt az utat rajzolja meg, ami a tévelygés sötétségéből, a vélekedéstől a tudás világossága felé vezet; az ideatan és a megismerés fokozatainak szemléltetése; az ember hat fázisban ismeri meg a világot: a barlangbeli dolgok árnyképeit; magukat a barlangbeli dolgokat; a felszíni dolgok árnyképeit; magukat a felszíni dolgokat; az éjszakai égbolt csillagképeit; végül magát a Napot látja. A metafora értelmezése: az első három fokozat az érzéki észlelés, a negyedik és ötödik a matematikai megismerés, a hatodik fokozat pedig az ideák megismerésének megfelelője.

Megemlíthetők például: a Mátrix c. film: a valódi és mesterséges / virtuális világ; a determinizmus és az emberi szabadság problémái.

2. Kant: Erkölcsefilozófiája: a Mit kell tennem? kérdésének tisztázása; egyetemesség igénye; a kell szó erkölcsi értelmét a kötelesség, nem a célszerűség határozza meg (erényetikák); az erkölcsi előírások nem leíró, hanem felszólító jellegűek, kötelességeket fogalmaznak meg (imperatívuszok); feltételes/hipotetikus és feltétlen/kategorikus imperatívuszok; az erkölcsi-ség legfőbb elve: a kategorikus imperatívusz. Az ember kettős lény: érzéki lény: vágyai, hajlamai, szükségletei, egyéni érdekei vezérlik; észlény: elvek, szabályok (maximák) szerint is képes cselekedni. Az erkölcsi kötelesség különbözik a szokáserkölcstől vagy a jogszabályok által ránk rótt kötelezettségektől; *az igazi erkölcs autonóm*; az emberi autonómia jelentése: a gyakorlati ész segítségével az ember maga alkotja meg önmaga számára azt az általános erkölcsi törvényt, amely cselekvéseinek vezérfonala.

3. Nietzsche: Zarathustra mint történelmi személyiség, perzsa vallásalapító, tanítása a jó és a rossz dualizmusáról, a műben tanítóként jelenik meg. Alapgondolatok: „Isten halott”; nihilizmus: a legfőbb értékek elértéktelenedése; „minden eddigi érték átértékelése”; tagadás és igenlés (új értékek lehetősége); az emberfeletti ember (Übermensch): önmagát akaró és újragondoló ember; az ösztönök, vágyak, szenvedélyek mint az életigenlés erői, az élet a legnagyobb érték, az ember célja csak önmaga felemelése lehet, az ember a föld értelme, magának kell az életéhez szükséges értékeket megalkotnia, vissza kell vennie az értékalkotást és a teremtő erőt; az élet a legfontosabb érték. A gyermekben jelenik meg a teremtés játéka, az emberben lakozó teremtő erő, az élet igenlése, az új értékek létrehozása.